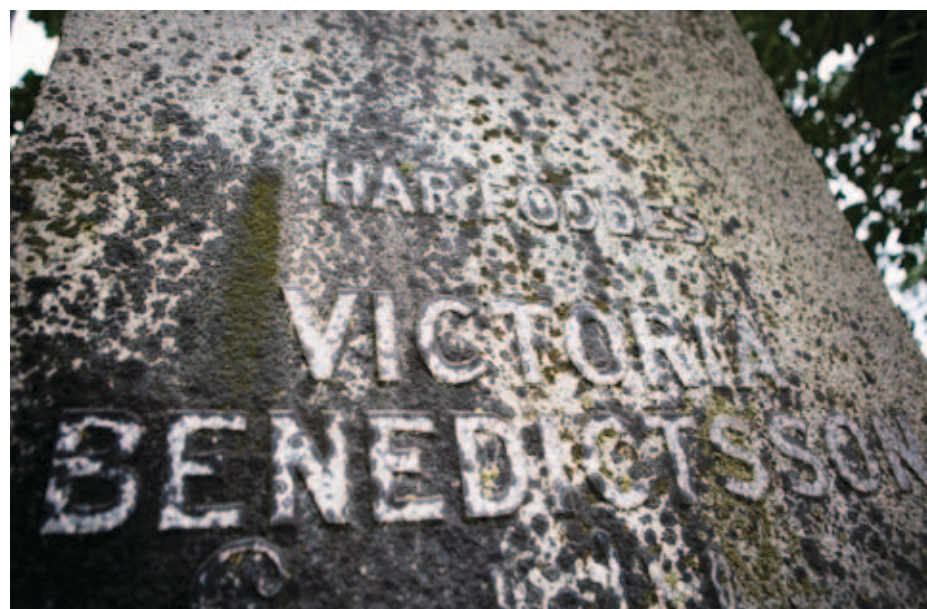

Victoria Benedictsson var inte en kvinna av sin tid. Hon ville slå sig fri från 1800-talets regler om hur en kvinna skulle vara. Resultatet blev ett olyckligt äktenskap och ett livsöde som än idag förbryllar många.

Rebellen från Domme

På Ribban i Malmö finns det en gata som delar sig i två och möts igen på mitten. ”Ernst Ahlgrens-gatan” förkunnar några rostiga skyltar. Som så många andra gator är namnen sällan något vi ägnar en tanke åt. De är oftast inte så mycket mer än destinationen vi knappar in på gps:en eller kanske adressen till en vän.

Men bakom namnet Ernst Ahlgren vilar ett helt livsöde och historien om en av Sveriges främsta författare från 1800-talet, Victoria Benedictsson.

Historien om Victoria Benedictsson tar sin början i den lilla byn Domme mellan Anderslöv och Alstad. En stor avlång sten, som sattes upp med stöd från Bonnier och Svenska Akademien, berättar att vi står vid Victorias födelseplats. Naturen har gjort sitt anspråk på bokstäverna som långsamt börjat vittra bort och tjock moss täcker delar av stenen. Det är en

ängslig känsla över platsen den här svala och blåsiga sommardagen.

Ett tjugotal meter bort ligger den gård som Victoria Maria Bruzelius föds på 1850. Hon är dotter till en lantbrukare och intresserar sig tidigt för konst, något hennes pappa inte är särskilt förtjust i.

Hon drömmer om att utbilda sig till konstnär i Stockholm och tar tjänst som privatlärarinna för att finansiera resan. Pappan säger nej och i ren protest gifter sig Victoria, 21 år gammal, med den mer än dubbelt så gamla postmästaren från Hörby. Christian Benedictsson är änklings och har fem barn sedan ett tidigare äktenskap. Victoria blir helt plötsligt styvmor. Tillsammans med postmästaren får hon två barn, Hilma och Ellen, men Ellen dör strax efter födseln.

– Det är ett spännande men tragiskt människoöde. Man fastnar för hennes stil

och kommer djupt in i henne, hon är så väldigt arg, berättar Birgitta Åkesson.

Hon är en av många som fångs av Victorias liv och blev fångad direkt efter ett tips från en bekant som läst en av Victorias böcker. Birgitta Åkesson tillbringar de flesta dagarna med att sitta på Universitetsbiblioteket i Lund och läsa Victorias gamla brev.

– Jag är arkeolog egentligen, så det här blir ett annat sätt att träffa människor på.

Intresset smittade av sig på hennes man Bert och i dag driver de en hemsida tillsammans. Deras arbete har bland annat resulterat i två utgivna böcker med material som legat gömt i arkiv fram tills nu.

– Det finns ett enormt arv efter henne, med tusentals brevsidor. Hon är väldigt manipulativ i sitt sätt att skriva och hon skickade mängder av brev till kända

”Det finns ett enormt arv efter henne, med tusentals brevsidor. Hon är väldigt manipulativ i sitt sätt att skriva och hon skickade mängder av brev till kända författare. Hon ville bli en utgiven författare och försökte verkligen klättra.”

BIRGITTA ÅKESSON

författare. Hon ville bli en utgiven författare och försökte verkligen klättra, säger Birgitta Åkesson.

Tillbaka till 1884. En benskud, upphovet är fortfarande oklart, gör att Victoria hamnar på sjukhuset i Malmö. Sängliggandes får hon chansen att läsa och utveckla sitt intresse för både litteratur och språk. Hon tar lektioner i latin och italienska och intresserar sig för den nya typen av litteratur – realismen.

När Victoria återvänder till Hörby efter sin sjukdom har byn fått ett nytt tillskott. Axel Lundegård, son till den nyinstallerade proststen, är en aspirerande författare och han blir en nära vän och författarkollega till Victoria.

Tillsammans skriver de dramat Final och efter Victorias död är det Axel Lundegård som publicerar flera av hennes böcker. En omfattande brevväxling mellan Victoria och Axel har Birgitta Åkesson och

hennes man publicerat som en serie böcker i fyra volymer.

Birgitta och Bert Åkesson gav nyligen ut Victorias riktiga debutroman som legat dold i arkiv sedan 1876. Sirenen är en följetongsroman som Victoria fick publiceras i Sydsvenska Dagbladet under hösten 1876 under pseudonymen Tardif.

Redaktören Carl Herlowsow var tveksam men Victorias övertalningsförmåga var stark och hon lyckades få honom att publicera den i tidningen.

Som kvinnlig författare på 1800-talet är det inte ett alternativ att ge ut en bok under sitt eget namn. Hon blir pseudonymen Ernst Ahlgren och 1884 gör hon sin författardebut med novellsamlingen Från Skåne. Året efter släpps den bok som senare ska komma att bli en svensk klassiker – Pengar.

● Fortsättning på nästa uppslag

FOTO: PRESENS BILD

”Hon levde mitt i det här societetslivet med flotta fester och allt skulle vara på ett visst sätt, men hon var väldigt kritisk till kvinnorollen.”

BIRGITTA ÅKESSON

Birgitta Åkesson fångats av Victorias liv. Hon blev fångad direkt efter ett tips från en bekant som läst en av Victorias böcker.

● Fortsättning från föregående uppslag.

Det är inte så svårt att se varifrån Victoria har hämtat sin inspiration till sin genombrottsroman. Huvudpersonen Selma är ung och har konstnärsdrömmar men fastnar i ett äktenskap som hon vantrivs i. Genom sin bok kritiserar Victoria

både den kvinnosyn och de äktenskapslagar som råder i slutet av 1800-talet.

Kritiken är ett genomgående tema i de få böcker Victoria hinner skriva och publicera.

– Hon levde mitt i det här societetslivet med flotta fester och allt skulle vara på ett visst sätt, men hon var väldigt kritisk till kvinnorollen. Hon tyckte att kvin-

nor skulle kunna försörja sig själv, berättar Birgitta Åkesson.

Skulle man kunna säga att hon var feminist?

– Hon såg inte sig själv som feminist, tvärtom kritiserade hon sitt eget kön väldigt mycket. Hon gick väldigt mycket emot 1800-talets regler om hur man skulle vara som kvinna.

Victoria kommer att räknas som en av författarna i Det unga Sverige, tillsammans med författare som August Strindberg och Anne-Charlotte Leffner. Efter romantikens epok genomsyras 1880-talet av en litterär anda som är mer kritisk.

Som så många andra realister på 1800-talet söker sig Victoria till Köpen-

hamn och det är där hon träffar den kände författaren Georg Brandes. Ett möte som sägs leda till Victorias död.

De inleder ett förhållande och det är även i den vevan Victoria ger ut Fru Marianne, år 1887. En bok som filmatiserades så sent som 2001.

I Fru Marianne skriver Victoria återigen om äkten-

skap på den skånska landsbygden. Marianne är en bortskämd flicka, född borglig, som gifter sig med bonden Börje. Deras förväntningar på hur ett äktenskap ska se ut skiljer sig åt och efter en del dramatik stannar de båda kvar i relationen.

Georg Brandes bror Edvard skriver en nedlåtande recension av boken i

"Victoria är nog den människan jag känner bäst, det blir ett väldigt intimt förhållande."

BIRGITTA ÅKESSON

den danska dagstidningen Politiken och Georg beklagar i ett brev till Victoria att han inte gillar boken.
"Fick dödsdomen över mitt författarskap, kanske över mig själv", skriver Victoria i sin almanacka 1887.
Ett år senare, 38 år gammal, tar Victoria sitt liv. På ett hotellrum i Köpenhamn skär hon av halspulsådern med en rakkniv. Hon

begravs i Köpenhamn på Vestre Kirkegård och efter hennes död fortsätter vännen Axel Lundegård att publicera hennes verk.
127 år efter sin död lever Victoria vidare, inte minst genom sina brev.
– Victoria är nog den människan jag känner bäst, det blir ett väldigt intimt förhållande, säger Birgitta Åkesson.

Trots hennes korta liv och få böcker blev ändå Victoria en av de främsta realistiska författarna under slutet av 1800-talet. Själv mordet med en rakkniv inspirerade August Strindberg till slutet av dramat Fröken Julie.
Och det är just Victorias död som många människor har försökt söka en förkla-

ring till. De flesta pekar på den olyckliga kärleken till Georg Brandes och ett psykiskt påfrestande känsloliv.
Andra menar att det var hennes begränsade liv som gift i Hörby.
Den exakta anledningen till att hon begick självmord är det aldrig någon som lär få veta. Den ligger

begravd tillsammans med Victoria på Vestre Kirkegård. Under namnet Ernst Ahlgren.

TEXT
JOHANNA LUNDSGÅRD
johanna.lundsgard
@trelleborgsallehanda.se

FOTO
MALIN PALM
malin.palm
@trelleborgsallehanda.se